

Sama od sebe, i nose Sibilinê u uzduh r'ječi:
 »O ti, koji si zla se natrpio po moru dosta,
 Još te čekaju veća na suhu; Dardanci će tvoji
 85 (Nek te ne bude strah) u Lavinsko kraljevstvo doći,
 Ali će žaliti, što su i došli. Ratove vidim,
 Ratove strašne i Tiber gdje mnogom pjeni se krvlju.
 Tamo ćeš imati Ksant i Simois i tabor Dorski,¹¹
 Već se je drugi Ahil¹² u Latiju rodio tebi,
 90 I on je boginjin sin. Za Teukrima i tamo svuda
 Pristajace Junona; a u nuždi kojem li ne ćeš
 Italskom plemenu ti se i kojemu gradu li molit!
 Uzrok će nesreći biti i opet tuđinka žena,¹³
 Tuđinska ložnica opet.
 95 Al' ti ne uzmiči zlu, već izlazi smjelije preda nj,
 Nego te pusti sudbina. A otkle se najmanje nadaš,
 Doći će spasenje tebi: iz Grčkoga jednoga grada.«¹⁴
 Eto riječima takvim iz svetišta proroštva strašna
 Kumkinja naviješta Sibila, sve spilja se ori,
 100 Istinu miješa s tamom, – i mahniticu Apòlôn
 Tako uzdama bije i ostanom pod srcem bode.
 Kada popusti bijes i umire usta se divlja,
 Prozbori junak Eneja: »Od nevolja, djevice, tih se
 Nova ni nenadna vrsta ni jedna ne javlja meni,
 105 Sve ih predvidjeh ja i razmislih sve ih u duši.
 Jedno te molim: kažu, da ovdje su podzemnog kralja
 Vrata i bara mračna, gdje prodire Aheron-voda,
 Tuda nek slobodno pođem pred lice i pogléd dragog
 Oca; pokaži mi put i otvori sveta mi vrata.
 110 Njega na leđima ovim kroz oganj, kroz tisuću str'jela,
 Što nas gonjahu, iznijeh ja, iz sredine dušmánâ
 Spasoh ga, i on je mene po morima pratio svima,
 Sve je opásnosti on podnosio neba i vode
 Nemoćan, starosti svoje prestupivši moć i mogućnost.
 115 Sam me je molio on i naložio meni je, na prag
 Tvoj nek dođem molèčkê. Na oca se i sina smiluj,
 To te, o blaga, molim, jer tebi sve je moguće,
 Nè dade Hekata nadgled nad gajem Avernskim ti zalud.
 Ako je mogao Orfej, da ženinu dušu dozove

¹¹ 88. »Ksant i Simois«, t. j. Tiber i Numik (rijeka u Latiju). – »tabor Dorski«, t. j. neprijatelji.

¹² 89. »drugi Ahil«, t. j. Turno, sin Nimfe Venilije.

¹³ 93. »tuđinka žena«, t. j. Lavinija, zaručnica Turnova.

¹⁴ 97. »iz Grčkoga jednoga grada«, t. j. iz Palanteja od kralja Evandra (vidi u pjev. 8 i 9).

- 120 U Tračku uzdajuć se u kitaru i žice zvonke,¹⁵ –
 Ako je Poluks brata otkupio na prezdan dà mrú¹⁶
 Tè šécê tamo i natrag, – a spominjat što ću Alkída,
 Što li Teseja slavnog? – od Jupiter-boga sam i ja.«¹⁷
 Tako se moljaše on i držaše oltar, te opet
- 125 Prozbori proročica: »O Trojanče, sine Anhísov,
 Porode krvi božanskê, u Avern lako je saći,
 Vrata su otvorena danòčno crnoga Dita;
 Ali je posao mučan povratit se otud i doći
 Nà gòrnjî uzduh. Samo ljubimci Jupiter-boga
- 130 I sini mogoše božji i oni, koje je u vis
 Vatreno jùnâštvo diglo. Jer okolo šire se šume
 I crnim zavojem tekuć okružuje Kokit-rijeka.
 Ako već volju imaš i želju tolikû u duši,
 Da u jezero dva put¹⁸ zaplòvîš Stigijsko, dva put
- 135 Crni da ugledaš Tartar, i godi l' ti trudit se odveć,
 Čuj bar, što imaš prije učinit. Na sjenastom drvu
 Zlatna se krije grana sa gipkima ogranci, s liščem,
 Podzemnoj posvećena Junoni.¹⁹ Odàsvud je gajem
 Sakrita, te je opkoljuje mrak i doline tamne.
- 140 Prije u dúbine zaći zemáljskê nije moguće,
 Dokle ne otkine ko zlatokosu mladicu s drva;
 Krasna Proserpina hoće, da na dar to joj se nosi.
 Kada se otkine jedna, pokazuje druga se grana
 Zlatna za njome, i šiba ulistâ jednakog kova.
- 145 Gledaj visoko dakle, i kada ugledaš granu,
 Otrgni pristojno nju, jer ako te zove sudbina,
 Daće ti sama se lako, a drukčije nikakvom snagom
 Ne ćeš je svladati moći ni željezom odsjeći tvrdim.
 K tome ti mrtav – jao ne znadeš – prijatelj leži,

¹⁵ 119.-120. O Orfeju vidi georg. 4. pjev., st. 453-527.

¹⁶ 121.-122. Poluks i Kastor bili su sinovi kraljice Lede, prvome je otac bio Jupiter, drugome kralj (dakle čovjek) Tindarej; Poluks je (kao sin Jupiterov) poslije smrti imao pravo boraviti među bogovima na Olimpu, a drugi (kao sin čovječji) imao je da boravi u podzemnom svijetu. Ali poradi velike ljubavi, kojom su se braća ljubila, dopusti Jupiter, da obojica zajedno mogu biti jedan dan među bogovima, a drugi dan u podzemnom svijetu.

¹⁷ 122.-123. Alkid (t. j. Heraklo, vidi 5. pjev., st. 414) bio je sišao jednoć u podzemni svijet i izvukao na gornji svijet psa Kerbera. Tesej (o kojemu vidi bilješku u st. 20-30) je sišao u podzemni svijet s prijateljem Piritojem, da odvede Proserpinu, ali nije mogao.

¹⁸ 134. »dva put«, t. j. sada, a drugi put poslije smrti; Sibila smeće s uma, da je Eneji kao sinu boginje poslije smrti mjesto među bogovima (vidi bilješku st. 121.-122).

¹⁹ 138. »Podzemnoj Junoni«, t. j. Proserpini, jer je Proserpina u podzemnom svijetu ono, što je Junona na Olimpu (na nebu); ispor. Stiški Jupiter, t. j. Pluton ili Dit u 4. pjev., st. 638.

150 I on tijelom svojim oskvrnjuje brodove tvoje,
 Dok ti savjeta pitaš i vrzeš na pràgu se mojem.
 Najprije mjesto mu nađi i u grob njega sahrani,
 Za žrtvu pomirnu crne k oltaru ovce dovedi;
 Tako ćeš Stigijske gaje i carstvo nepristupno živim
 155 Ugledat moći.« – Reče i stisnuvši usta ušúti.
 Očiju oborenih Eneja i žalosna lica
 Ostaviv spilju krene i tamnu budućnost u duši
 Svojoj prevraća on, a uza nj pratilac vjerni
 Lagano Ahat korača u brigama istim ko i on.
 160 Svakako njih su se dva razgovarali med sobom tada,
 Kojega druga misli Sibila i tijelo čije
 Veli da treba ukopat. Al' došav na obalu suhu
 Vide Miséna, gdje ga je smrt pogubila jadna,
 Eolu sina Misena, od kojega ne bješe boljeg
 165 Trubljom hrabrit junake i pjevanjem podžizat na boj.
 Velikog Hektora on je drugarom bio i uza nj
 Išao u boj slavan dugùljastôm trubljom i kopljem.
 Pošto je Hektoru Ahil pobjeditelj uzeo život,
 Onda se uz Dardánca Enèju prehrabri junak
 170 Pribije Misen, i nije rđavijem postao drugar.
 Ali kad ù škòljku šuplju po pučini svirati uze
 I pjesmom izazivat na mejdan bogove ludak,
 Ako se vjerovat može, tad dočeka takmac ga Triton²⁰
 Pa ga u zapjenjene u vale med kamenje baci.
 175 Glasno zaplaču svi za Misenom, a navlast Eneja
 Duševni plače, pa pođu da izvrše nalog Sibilin
 Bez oklijevanja plačuć, te jagmeć se snositi stanu
 Drva za mrtvački oltar i do neba dići ga hoće.
 U staru planinu krenu (u visoka legala zvjerska);
 180 Borovi padati stanu, pod udarci sjekirâ ječi
 Česvina, klinovi lome jasènovе grede i hraste
 Cjepke, a jaseni crni sa vrha se golemi ruše.
 U tom velikom poslu Eneja med prvima stoji,
 Drúge nagòvârâ i sam ko ì drugî oruđe nosi,
 185 Pa on u srcu tužnom ovako svojemu misli
 Veliku gledajuć šumu i slučajno ovo zažèli:
 »Da nam se u planini tolikòj sad hoće pokazat
 Zlatna o drvetu grana, kad proročica o tebi,
 Misene, istinu svu je i odviše kazala pravo!«

²⁰ 171-173. Misen svira u školjku i tim izaziva morskoga boga Tritona, koji također svira u školjku (pjesnik mjesto »boga« kaže »bogove«, jer su i drugi bogovi uvrijeđeni).

190 Čim on izrekne to, al' golubice slučajno dvije
 Iz nebesa dolete junaku pred oči te se
 Spuste na busen zelen. Eneja preslavni tada
 Majčine ptice²¹ prepòznâ i veseo molitvu reče:
 »Ako imade puta, oj bud'te mi vodilje i let
 195 Uzduhom u gaj okren'te, gdje grana dragocjena baca
 Sjenku na rodnu zemlju; u sumnji ovoj, o majko
 I ti mi nađ' se božanskâ!« Dorèčè i stane te gleda,
 Kakav mu daju znak i kamo smjeraju ptice.
 One kljucaju gdješto i polijeću tolikò,
 200 Da ih stizati ljudi ostragu očima mogu.
 Kad do ždrijela dođu Avèrnskòg, što udara teško,
 Dignu se brzo i bistrim polete uzduhom te se
 Spuste na željeno drvo, što dvojako granama bješe;
 Jedna se osobita zasjâjî kroz druge grana
 205 Kako se uz studen zimsku zeleni obično mela
 U šumi novijem lišćem (a iz drva svojeg ne raste)
 I oko okruglog stabla obavija grančice žute,
 Takva je zlatna grana na česvini sjenastoj bila,
 Te je uz vjetrić tih popucivalo kovano lišće.
 210 Granu Eneja zgrabi i pohlepan otkine sporo,
 Pa s njom u proročice Sibilè zaputi kuću.
 Nâ obali međù tím Misèna oplakuju Teukri,
 Pepelu nèzahvâlnom²² odajući posljednju počast.
 Najpre od hrastovih greda i smolavih borova oni
 215 Golemu lomaču slože; sa strana utaknu u nju
 Crnoga lišća, a sprijed zabodu grobna drveta,
 Čemprese, oružjem sjajnim poiskite lomaču ozgo.
 Drugi sa vatre kotle, što ključaju, skinu i toplu
 Vodu te operu t'jelo ohladnjelo, pomažu zatim;
 220 Onda tužeć i plačuć na òdar metnu mrtvaca,
 Grimizne sagove metnu na njega, obično ruho;²³
 Golema nosila jedni poduhvate (posao tužan!)
 I odvrnuvši lica po starome po običâju
 Lomaču lućem podžègû. I tako u gomili jednoj
 225 Tamjan izgòrî i žrtve i s vrćima izlito ulje.
 Kad se već pepeo slegne i prestane gorjeti oganj,
 Žednu prašinu tad i ostatke poliju vinom,

²¹ 193. »majčine ptice«. t. j. golubove, koji su posvećeni Veneri.

²² 213. »pepelu nezahvalnom«, jer pepeo ne može biti zahvalan; ovdje »pepeo« znači mrtvo tijelo Misenovog, koje još nije spaljeno i pretvoreno u pepeo, od koga ne će biti zahvalnosti.

²³ 221. »obično ruho«, t. j. ruho, koje je običavao nositi, dok je živio.

A u mjedeni kondir Korinej sakupi kosti
 I on tri puta s vodom drugare obiđe čistom
 230 Pa ih porosi malo plodorodne masline granom;
 Tako očisti društvo i otpusne riječi reče.
 Golemu mogilu naspe Eneja duševni, na nju
 Metne trublju i veslo, Misénovo oružje pravo,
 Ispod visokog brda, što sada se zove po njemu
 235 Misen,²⁴ i ime to imade mu ostati vječno.
 S tijem izvrši brzo Eneja nalog Sibilin.
 Visoka, strašna, sa grotlom sa širokim pećina bješe
 Strma, mračni je gaj okruživo i jezero crno.
 Nikakva ptica nije prekò njê preletjeti mogla
 240 Veselo krilima svojim; iz crnoga ždr'jela je para
 Takova izlazila i k nebeskom vila se svodu.
 (Mjesto su s toga to Aòrnos prozvali Grci).²⁵
 Najprije svećenica dovede ovamo četir'
 Junca crnijeh leđa i čela im oblije vinom,
 245 Izmed rogóvâ im dlake iščúpâ najgornje pa ih
 Baci u vatru svetu (žrtvèni dar je to prvi)
 I gospodaricu neba i podzemlja Hekatu zove.
 Momci zarežu ozdo i u zdjele hvataju toplu
 Krvcu, a sam Eneja crnorunu ovcu izàtog
 250 Materi Eumenídâ i njezinoj velikoj sestri²⁶
 Zakolje mačem, a tebi, Prosèrpina, jalovu kravu.
 Onda podigne noćne oltare Stigijskom kralju,
 Zatim čitave junce u oganj s njihovim mesom²⁷
 Baci, i masno ulje na utrobu lijeva vruću.
 255 Kada se rodi sunce i zasja njegova svjetlost,
 Gle pod nogama zemlja zatutnji, vrhunci planine
 Stanu se njihat i čuje kroz mračak lavež se pasa,
 Boginja eto.²⁸ – »Bjež'te, nepòsvèćenî, daleko,
 Poviče proročica, iz gaja se svega uklon'te;
 260 A ti na put korači i izvadi iz kora gvožđe,
 Sada junaštva treba, Enèja, ì srca hrabrog.«
 Tako u zanosu reče i u spilju òtvorenû se

²⁴ 235. Misen je brdo u Kampaniji.

²⁵ 242. Jezero Avern (lat. Avernus) u Kampaniji Grci su zvali »Aornos« (t. j. bez ptica) s razloga navedenog u st. 239.-240.

²⁶ 250. mati Eumenídâ je Noć, – a njezina velika sestra je Zemlja.

²⁷ 252.-253. Stigijskom kralju, t. j. Plutonu žrtvovalo se obnoć; od takve žrtve nije se jelo ništa, nego se sve spalilo.

²⁸ 258. »boginja eto«, t. j. Hekata; nju prate Stigijski psi.